

การบริหารจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม ยุคชีวิตวิถีใหม่

KNOWLEDGE MANAGEMENT IN ARTS, CULTURE AND CULTURAL HERITAGE IN A NEW WAY OF LIFE

อุดม ชัยทอง*, กษมา ประสงค์เจริญ** และวรพัฒน์ ประชาศิลป์ชัย***

UDOM CHAITHONG, KASAMA PRASONGCHAROEN,
AND WORAPAT PRACHASILCHAI

(Received: March 10, 2022; Revised: March 25, 2022; Accepted: April 11, 2022)

บทคัดย่อ

กรณีการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ปรากฏผลกระทบต่อประชากรโลกหลายมิติ โดยเฉพาะภาคศิลปวัฒนธรรมที่กำลังประสบกับสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันหลายประการ การพัฒนาระบบสารสนเทศระบบดิจิทัล จึงมีเพิ่มมากขึ้น ได้มีการเสนอการศึกษา โดยความคิดริเริ่มในการศึกษาช่วงระยะสั้นต่อ ผู้มีผลกระทบทางด้านศิลปวัฒนธรรมทุกภาคส่วน นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปวัฒนธรรมต้องร่วมกันระดมความคิดที่เหมาะสม การบริหารจัดการวัฒนธรรม ในสถานศึกษา ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ จึงมีการปรับรูปแบบการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมผ่าน ออนไลน์โดยการถ่ายทอดสด (Live) หรือผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพ ในอนาคตของการบริโศศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมุมมองของผู้บริโภค ความเห็นทั้งหลายเหล่านี้เป็นความท้าทายหลักที่จะต้องเผชิญกับเศรษฐกิจมหภาคของศิลปะ และวัฒนธรรมในยุคโลกวิกฤตสุขภาพ เพื่อข้อมูลทั้งหลายสามารถยืนยันได้ว่าผู้บริโภค

* ภาควิชาพาราสิต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Department of Parasitology, Faculty of Medicine, Chiang Mai University

** วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Chiang Mai Collage of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*** สาขาวิชาคลินิกสัตว์เล็ก ภาควิชาคลินิกสัตว์เล็กและสัตว์ป่า คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Small Animal Clinic, Department of Companion Animals & wildlife clinic, Faculty of Veterinary Medicine, Chiang Mai University

จะเป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญต่อกระบวนการกู้คืนสถานการณ์อันผันแปรของโลกที่มีผลต่อการบริหารจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมยุคชีวิตวิถีใหม่ อย่างยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ : การบริหารจัดการความรู้ ศิลปะและวัฒนธรรม ยุคชีวิตวิถีใหม่

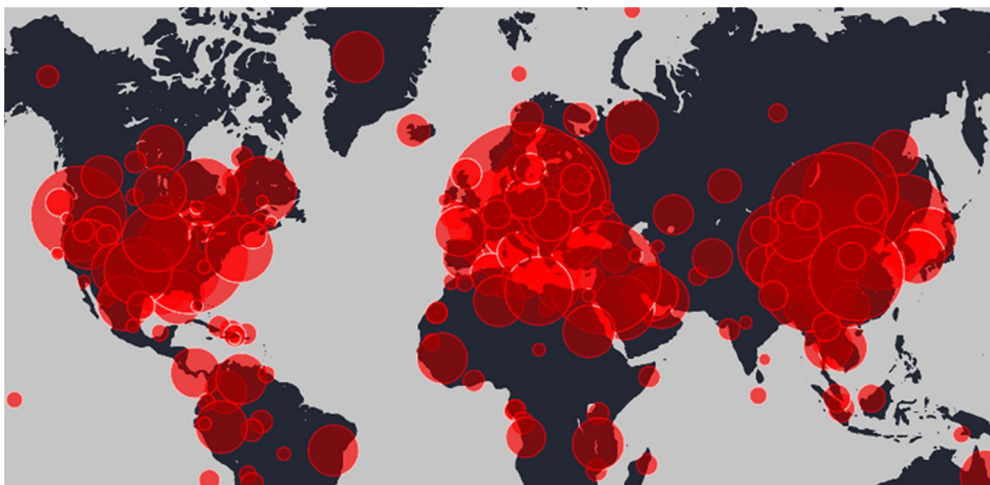
Abstract

The severe epidemic of the emerging infectious disease, Coronavirus 19, has appeared to affect the world's population in many dimensions. The arts and culture sector, in particular, has been embroiled in conflict. It has resulted in an increase in the development of digital information. This study was proposed as a short-term education initiative for all sectors receiving cultural impact. Scholars and practitioners in the arts and culture, in particular, must brainstorm appropriate solution ideas. The cultural management in the educational institutions of the College of Dramatic Arts has therefore been adjusted to facilitate arts and culture publication and dissemination via online platforms such as live broadcast (LIVE) or via various online apps. The change is to broaden the future potential for sustainable consumption of arts and culture, particularly from the perspective of the consumer audience. All of these perspectives, along with the macroeconomics of arts and culture, are the primary challenges in the global health crisis. The study aimed to gather the information necessary to prove that the consumer audience plays a critical role in the process of recovering from the disruptive global situations affecting the knowledge management of art and culture and the cultural heritage in the new sustainable way of life.

Keywords: Knowledge management, Arts and Culture, New way of life

บทนำ

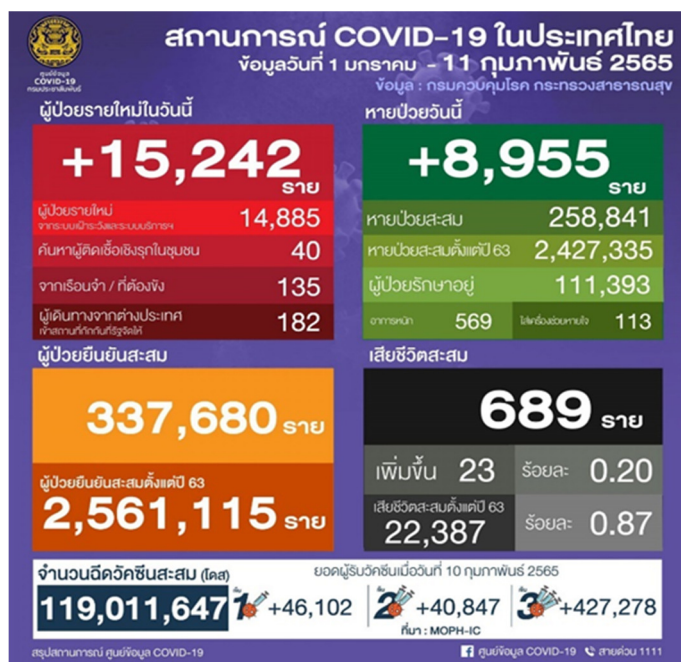
จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีรายงานการพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในภาคกลางของประเทศจีนกว่า 19 ล้านคน ได้เริ่มต้นขึ้นในวันที่ 30 ธันวาคม 2562 ได้มีการออกประกาศอย่างเป็นทางการว่าพบคนไข้โรคปอดอักเสบไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตลาดอาหารทะเลที่เมืองอู่ฮั่น โดยในขณะนั้นมีการแจ้งถึงสาเหตุที่เป็นไปได้มากที่สุดในการติดต่อสู่คนคือการสัมผัสกับเนื้อสัตว์ประเภทต่าง ๆ ที่วางขายในตลาด เนื่องจากเป็นเมืองใหญ่ที่มีประชาชนอยู่หนาแน่นจึงทำให้การระบาดแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว มีผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก หลังจากพบการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนและองค์การอนามัยโลก ได้ออกมาระบุว่าไวรัสชนิดดังกล่าว คือ SARS-CoV-2 เรียกว่า COVID-19 (ย่อมาจาก CO แทน corona, VI แทน virus, D แทน disease และ 19 แทน 2019) ต่อมาได้พบผู้ป่วยยืนยันในหลายประเทศทั่วโลก ในวันที่ 11 มีนาคม 2563 องค์การอนามัยโลกประกาศโรค COVID-19 ระบาดใหญ่ (Coronavirus Pandemic) มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากประเทศจีนเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว เช่น เกาหลีใต้ อิตาลี อิหร่าน สเปน ฝรั่งเศส พบผู้ป่วยรายใหม่ทั่วโลกเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 3,000-4,000 ราย มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 200-300 ราย อัตราการเสียชีวิตจากโรคประมาณร้อยละ 3.5 กลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ ผู้สูบบุหรี่ และผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน ซึ่งยุโรป พบว่าการเกิดวิกฤติภัยพิบัติของเชื้อโควิด 19 เป็นสาเหตุของการแพร่กระจายที่รวดเร็วมากขึ้น ข้อมูลวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2564 (ที่มา: worldometer) สถานการณ์โรคโควิด 19 ทั่วโลก รายงานผู้ป่วยสะสมทั้งสิ้น 111,218,170 ราย เสียชีวิต 2,462,186 ราย และหายป่วย 86,086,551 ราย ติดเชื้อโควิด 19 มากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐฯ อินเดีย บราซิล รัสเซีย สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี ตุรกีและ เยอรมนี (กรมควบคุมโรค, 2564)

ภาพที่ 1 แผนภูมิศาสตร์แสดงผลตรวจสอบการเกิดขึ้น การแพร่กระจาย และการกักกัน
ไวรัส COVID-19 ที่เป็นไปได้ผ่านเลนส์พิเศษของปฏิสัมพันธ์เชิงพื้นที่
ที่มา : Laurier Inspiring Lives. (n.d.).

สำหรับประเทศไทยจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ระบาดไปทั่วโลก กรมควบคุมโรค ได้เปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operation Center: EOC) ตั้งแต่ 4 มกราคม 2563 เพื่อตอบโต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเริ่มคัดกรองหาผู้ติดเชื้อที่ช่องทางเข้าออกประเทศ ประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อรายแรกเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางเข้าประเทศไทยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 ต่อมาจำนวนผู้ป่วยได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่องอย่างช้า ๆ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ออกประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563 กำหนดให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID – 19 เป็นโรคติดต่ออันตรายลำดับที่ 14 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออันตราย ในระยะต่อมาได้พบการแพร่ระบาดใหญ่ โดยเป็นการติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อน (Cluster) การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสนามมวยและสถานบันเทิงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มคนจำนวนมาก และมีความแออัดประกอบกับในระยะดังกล่าวมีการประกาศปิดเมืองในพื้นที่กรุงเทพมหานครเกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทำให้ผู้สัมผัสเชื้อกระจายออกไปยังต่างจังหวัด จนทำให้ยอดผู้ติดเชื้อของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

มาตรการเร่งด่วนของประเทศไทยในการป้องกันวิกฤตการณ์ดังกล่าว แบ่งออกเป็น 2 มาตรการสำคัญ ประกอบด้วย 1) การป้องกันและสกัดกั้นการนำเข้าสู่ประเทศไทย 2) การยับยั้งการระบาดภายในประเทศ โดยหนึ่งในมาตรการที่สำคัญ คือ มาตรการปิดประเทศ หรือ ปิดเมือง (Lock Down) ห้ามประชาชนออกจากเคหสถาน และปิดกั้นการเดินทาง โดยมาตรการดังกล่าวทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในเดือนพฤษภาคม เป็นต้นมาผู้ติดเชื้อที่พบส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ และอยู่ในสถานที่กักกันเพื่อสังเกตอาการ กรณีศึกษาจากรายงานของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขระบุนวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2565 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อยืนยันสะสมทั้งสิ้น 2,561,115 ราย ผู้ป่วยยืนยันสะสม 337,680 ราย เป็นการติดเชื้อผู้ป่วยรายใหม่ 15,242 ราย เป็นผู้ป่วยรายใหม่จากระบบเฝ้าระวังและระบบบริการฯ 14,885 ราย (ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, 2565)

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงสถานการณ์ COVID-19 ในประเทศ

ที่มา : ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019, (2565)

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปรากฏผลกระทบต่อประชากรโลกหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคศิลปวัฒนธรรมที่กำลังประสบกับสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันหลายประการ ในขณะที่ผู้ชมส่วนหนึ่งมีความต้องการเนื้อหาเชิงศิลปวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นตลอดช่วงมาตรการปิดประเทศ หรือปิดเมือง (Lock Down)

ห้ามประชาชนออกจากเคหสถาน และปิดกั้นการเดินทาง จึงได้ทำการพัฒนาการเข้าถึงสารสนเทศระบบดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น มีการวิพากษ์วิจารณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการใช้ชีวิตอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจทำนายว่าศิลปวัฒนธรรมอาจเป็นภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากการยกเลิกกิจกรรม และอาจจะเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่มีการฟื้นตัวช้าที่สุดจากขาดสภาพคล่องทางการเงินถึงขั้นปิดกิจการ ในขณะที่ความต้องการเนื้อหาเชิงศิลปวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของประชาชนผู้รักในศิลปะเพิ่มขึ้นทั่วทุกส่วนตลอดช่วงการปิดประเทศหรือปิดเมือง (Lock Down)

การจัดการศิลปวัฒนธรรมมีความจำเป็นในการให้ความรู้แก่ผู้นำศิลปวัฒนธรรมที่อาจเผชิญและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในภาคศิลปะ การจัดการด้านศิลปะอย่างจริงจังเริ่มขึ้นเมื่อประมาณห้าสิบปีที่แล้ว กระบวนการศึกษาเชิงวิชาการด้านการจัดการศิลปะเริ่มต้นขึ้นในปี 2506 โดยการเปิดตัวโปรแกรมการจัดการศิลปะชุดแรกที่ New School for Social Research ในนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (Paquette, 2016) วงการศิลปวัฒนธรรมมีความต้องการผู้จัดการฝ่ายศิลปะมากขึ้นที่ไม่เพียงมีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังสามารถจัดการกับคำถามเชิงปฏิบัติ และพร้อมที่จะแก้ปัญหาปัจจุบันทั้งหมดที่สาขาศิลปวัฒนธรรมต้องเผชิญ การจัดการศิลปะเป็นเครื่องมือในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับศิลปินและการบริหารงานศิลปะก็เช่นกัน การจัดการศิลปวัฒนธรรมเป็นวิธีสร้างชุมชนที่รวมกันเป็นหนึ่งด้วยวัฒนธรรม การสื่อสาร และความอดทน

จากรายงาน การสัมมนาในงาน Forum on Cultural Management and Cultural Policy ปี ค.ศ. 2016 ที่เมืองมิวนิก ประเทศเยอรมันนี ซึ่งรวบรวมผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะจากหลายประเทศมีการเผยแพร่ข้อความทั่วไปว่าการจัดการศิลปวัฒนธรรมคือ “ด้านการทำงานศิลปะให้เสร็จจุลวง” วางทุกอย่างให้เข้าที่เพื่อให้ศิลปินได้มีส่วนร่วมในความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันคำจำกัดความของการจัดการศิลปวัฒนธรรมอีกประการหนึ่งคือ “เครื่องมือในการเปลี่ยนผ่านเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจใหม่ที่ศิลปินเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการจัดการศิลปวัฒนธรรมจึงเปิดโอกาสให้เกิดความต่อเนื่อง ความยั่งยืน และการพัฒนา” ยิ่งไปกว่านั้นผู้จัดการงานศิลปะที่ต้องเผชิญกับปัญหา และความท้าทายทั้งหมดที่ปรากฏขึ้นระหว่างทาง เช่น เหตุการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สำหรับประเด็นปัญหาการจัดการศิลปวัฒนธรรมนั้นแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจหนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่ง ตัวอย่างเช่น ภาคศิลปวัฒนธรรมของอังกฤษกำลังเผชิญกับการลดเงินอุดหนุนจากรัฐบาล Tom Mansfield ซึ่งเป็น

ผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์ของ Upstart Theatre ในลอนดอน ได้กล่าวว่าสถานการณ์นี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ประกอบการที่จะกระตือรือร้นและเกี่ยวกับผู้จัดการฝ่ายศิลป์ในการหาวิธีอื่นในการระดมทุน ประเด็นเหล่านี้ “ท้าทายอย่างมาก แต่ก็สามารถให้ผลตอบแทนกลับมาได้มากเช่นกัน เนื่องจากวิกฤตดังกล่าวทำให้องค์กรต่าง ๆ คิดหาวิธีใหม่ ๆ ในการร่วมมือกันเพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน และพัฒนาความร่วมมือที่น่าตื่นตาตื่นใจ บุคคลากรทั้งหลายจะยังยืนได้อย่างไร คือคำถามที่เราเฝ้าถามอยู่เสมอ” นอกจากนี้เมื่อรัฐบาลอังกฤษเริ่มกระบวนการ Brexit ความท้าทายก็จะปรากฏมากขึ้น ตลอดจนความเป็นไปได้ และแนวคิดใหม่ ๆ ได้รับการอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้น ปัญหาเรื่องเงินทุนในเอเชียเป็นเรื่องที่ท้าทายตามคำพูดของ Bobo Lee ศิลปินชาวฮ่องกงและผู้จัดการศิลปวัฒนธรรม (Oswald, 2017) ปัญหาหลักของภาคศิลปวัฒนธรรมของฮ่องกงคือการขาดโอกาสในการฝึกอบรมผู้ประกอบการวิชาชีพด้านศิลปะและความแตกต่างที่แท้จริงระหว่างนโยบายวัฒนธรรมและการจัดการศิลปะในทางปฏิบัติ ตามรายงานภาพรวมของปัญหาการบริหารศิลปวัฒนธรรม สาธารณะที่จัดขึ้นเมื่อหลายปีก่อน พบว่าหนึ่งในภัยคุกคามในการจัดการศิลปะคือจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ลดลงในหน่วยงานศิลปะแห่งชาติ การหมุนเวียนทรัพยากรบุคคล โปรแกรมวิชาการจำนวนจำกัด ขาดการฝึกอบรมทั้งศิลปินและผู้จัดการศิลปะ ความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในระดับต่ำถือเป็นปัญหาร้ายแรง ในปีต่อ ๆ ไป และภัยคุกคามเหล่านั้นเป็นความจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ประการสำคัญหลักในการจัดการงานศิลปะคือ การขาดบุคคลากรที่จะช่วยจัดการกับคำถามดังกล่าวทั้งหมด เช่น การดูแล การตลาด การระดมทุนการจัดการเชิงกลยุทธ์ และหน้าที่อื่น ๆ มีการสำรวจอ้างอิงจากข้อมูลของ Smith (2017) เกี่ยวกับสถานการณ์ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในหน่วยงานเทศบาล จากผลการวิจัยพบว่าการจัดการศิลปะและวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมที่เป็นทางการและทางวิชาการ ที่เหมาะสม สิ่งสำคัญที่ต้องพูดถึงคือ ผู้ว่าจ้างมักจะดูที่ภูมิหลังในการจัดการวัฒนธรรม และทักษะทางธุรกิจในยุคโลกาภิวัตน์นี้ มีการอพยพย้ายถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงของประชากรในยุโรป ตามรายงานของ Mara Cerquetti และบทความในวารสารการจัดการวัฒนธรรมและนโยบาย (Cerquetti, 2016) ในยุคนี้วัฒนธรรมไม่ใช่เครื่องมือในการแสดงค่านิยมของชาติอีกต่อไป แต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยเชื่อมโยงอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้จัดการฝ่ายศิลป์ควรตระหนักถึงการทูตข้ามวัฒนธรรม ในบทความของ J.Dennis Rich และ Ekaterina Shekova ได้กล่าวเกี่ยวกับโปรแกรมการบริหารศิลปะในสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย (Rich and Shekova, 2016) ระบุว่า ผู้จัดการศิลปะต้องรักษา

รูปแบบหรือภาคศิลปะ การค้าไม่ควรแสวงหาผลกำไรและต้องทำด้วยความสมัครใจ ศิลปะคือแก่นแท้ของความพากเพียรพยายาม และต้องยึดมั่นในการบริหารงานศิลป์ ทั้งนี้ ทักษะและความเข้าใจที่ผู้จัดการศิลปะควรได้รับจากการสำเร็จการศึกษาหลักสูตรการจัดการศิลปะ เช่น ทักษะด้านศิลปะ สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ความหลากหลายทางประชากร ประเด็นด้านจริยธรรม ธุรกิจ การเงิน การตลาด และสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศ สำหรับศิลปะและผลกระทบของเศรษฐกิจโลก และอื่น ๆ ปัญหาปัจจุบันในการบริหารงานศิลป์ หากความท้าทายในการจัดการศิลปะนี้ไม่ต้องเผชิญกับองค์กรศิลปะหลายแห่งจะไม่สามารถจัดการกับความท้าทายอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความผิดปกติและสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีสำหรับศิลปิน นั่นคือเหตุผลที่ในยุคปัจจุบันและอีกไม่กี่ปีข้างหน้า หัวหน้าองค์กรศิลปะจะต้องจัดการกับปัญหาที่ยากที่ต้องเผชิญ

ในฐานะภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องในประเด็นสุดท้ายในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ และมหาวิทยาลัยหลายแห่งขาดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศิลปวัฒนธรรม ผู้เขียนคิดว่าประเด็นปัจจุบันที่สำคัญในการจัดการศิลปะ คำจำกัดความทั้งหมดของการจัดการศิลปะระบุว่าผู้คนเป็นตัวแทนและกลไกหลักของภาคส่วนทั้งหมด แม้ว่าปัญหาต่างที่เกิดขึ้นและปัญหาอาจทำลายหรือสร้างความเสียหายให้กับสถานประกอบการด้านศิลปะอย่างมาก เช่น ภาวะโรคระบาดครั้งใหญ่ที่โลกเผชิญอยู่ในยุคชีวิตวิถีใหม่ แต่ทีมผู้จัดการฝ่ายศิลป์ที่มีคุณสมบัติและมีประสบการณ์สามารถเผชิญกับปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ และแนวคิดนอกกรอบที่จะขับเคลื่อนทั้งสาขาไปสู่การพัฒนาต่อไป

การบริหารจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม

การบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management -KM) หมายถึง กระบวนการที่ช่วยองค์กรในการระบุ คัดเลือก จัดระบบ เผยแพร่ และถ่ายโอนความเชี่ยวชาญที่เป็นส่วนหนึ่งของความจำองค์กรที่อยู่ในรูปที่มีโครงสร้างที่ไม่ชัดเจน (Turban et al, 2004) เป็นกระบวนการค้นหา รวบรวมความรู้ที่มีอยู่กระจายในตัวบุคคลหรือจากเอกสาร มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดเก็บอย่างเป็นระบบ และแบ่งปันความรู้ตามความเหมาะสม (ชดช้อย วัฒนะ, 2561) โดยเน้นการพัฒนากระบวนการงาน ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจำแนกวิเคราะห์ และจัดระบบความรู้ เพื่อสรรหา คัดเลือก จัดการ และเผยแพร่ และสร้างบรรยากาศให้เกิดการแบ่งปันความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งภายในองค์กร (กิริติ ยศยิ่งยง, 2550) ทั้งนี้ องค์กรควรมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งจาก

ภายในและภายนอกองค์กร และนำมาเผยแพร่ความรู้ทั่วทั้งองค์กร เพื่อช่วยในการพัฒนาผลการดำเนินงานขององค์กร (Takeuchi Hirotaka and Ikujiro Noanka, 2004) โดยที่ KM เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้มีการสร้าง รวบรวม จัดระบบ เผยแพร่ ถ่ายโอนความรู้ที่เป็นประโยชน์เพื่อให้สามารถประยุกต์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันเวลา และทันเหตุการณ์ การถ่ายทอดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้นับเป็นความสำเร็จที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการความรู้ขององค์กร (จิระพงศ์ เรืองกุล, 2557)

วัฒนธรรมเป็นองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่มีความสำคัญ วัฒนธรรมมีหน้าที่สนองตอบความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ วางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้สังคมทำงานได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเพื่อความเจริญและความอยู่รอดของมนุษย์ ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกวัฒนธรรมเป็นสิ่งทรงคุณค่าทั้งในทางความรู้และจิตใจ (กรมศิลปากร, 2544, น. 13) โดยเรื่องราวทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมได้รับความสนใจมากขึ้นเนื่องจากสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์และเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจต่อสังคมมนุษย์โลกได้อย่างมาก การบริหารจัดการทางศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นศาสตร์เฉพาะกิจรูปแบบหนึ่ง ปัจจุบันจะเห็นได้จากองค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะและวัฒนธรรมหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute) กระทรวงวัฒนธรรม (Ministry of Culture) พิพิธภัณฑ์ศิลปะ (Museum of Art) ศูนย์วัฒนธรรม (Cultural center) อุทยานประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (Historical and cultural park) และแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (Cultural world heritage) เพื่อเผยแพร่อัตลักษณ์ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ประเทศไทยจึงเป็นหนึ่งในประเทศที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นมาของเผ่าพันธุ์ชาติไทย ตลอดจนเป็นความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่นำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญามาพัฒนาให้เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่งานด้านศิลปวัฒนธรรม สร้างภาพลักษณ์ของความเป็นไทยในการหารายได้เข้าประเทศ เกิดการสร้างกิจกรรมและธุรกิจด้านศิลปวัฒนธรรมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่งเสริม และต่อยอดมรดกศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น

ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม เช่น ศิลปหัตถกรรม สินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ร้านอาหารประจำชาติไทย การแสดง เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ แหล่งบริการ ร้านค้า ร้านอาหารโรงแรม รวมทั้งอุตสาหกรรมและธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมเป็นแหล่งรายได้อย่างมหาศาลที่ส่งผลสำคัญทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศชาติ (ทองคำ ดวงจันทร์เพชรและ พระเดชขจร ขนติธโร, 2564, น. 44)

การบริหารจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม คือ การวางแผนงานและการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ดูแลรักษาหรือการจัดการข้อมูลสถานที่พื้นที่และการตรวจสอบเรื่องราวในอดีตของชาติหรือของกลุ่มชนเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ (ปรีดา พูลสิน, 2554) เป็นกระบวนการเพื่อนำไปสู่การพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมในด้านการศึกษาอนุรักษ์และส่งเสริมให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural resource) และทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural resource) ยังคงได้ใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการงานศิลปวัฒนธรรมเป็นสำคัญ (สรเกียรติ กุลเจริญ, 2558, น. 23-24) ในปัจจุบันผู้ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมจะมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการบริหารจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมในยุคชีวิตวิถีใหม่ ซึ่งไม่เพียงมีบทบาททำให้องค์กรศิลปวัฒนธรรมอยู่รอดได้ในเชิงธุรกิจเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับยุคสมัย วิถีชีวิต บริบทของสังคม และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดมาจากการเรียนรู้ของมนุษย์ และความพยายามของมนุษย์ที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ให้อยู่รอด เมื่อต้องการอยู่รอดจึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องเข้ากันได้กับยุคสมัย วัฒนธรรมจึงมีความเป็นพลวัต (dynamic) ยืดหยุ่นได้มีความคงที่เพียงบางส่วน มีการเปลี่ยนแปลงได้ในบางส่วน ซึ่งในมุมมองด้านการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมอาจจะหมายถึงว่าลักษณะบางอย่างของวัฒนธรรมได้เปลี่ยนไปบ้างตามกาลเวลา แต่ค่านิยมและหลักใหญ่ที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ของสังคมก็ยังไม่เปลี่ยนไป เพราะวัฒนธรรม คือ ระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นและสามารถเรียนรู้ได้

ผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการบริหารจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม

การระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในทั่วโลกส่งผลถึงการปิดตัวขององค์กรทางศิลปวัฒนธรรมส่วนใหญ่ที่กระจายทั่วทุกมุมโลก ทั้งสถาบันและอุตสาหกรรม การบริโภคศิลปะที่สามารถสัมผัสได้ ที่เปิดให้เข้าเยี่ยมชมมองเห็นได้ การเข้าถึงศิลปะและวัฒนธรรมทางตรงและทางกายภาพถูกระงับชั่วคราว มาตรการการควบคุมโรคที่ทุกประเทศใช้อยู่ขณะนี้ ตั้งแต่การลดการเดินทางการเข้าออกพื้นที่ การปิดสนามบิน การใช้มาตรการ Social distancing มีการปิดสถานที่ ปิดสถานการค้า และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ปิดเมือง ฯลฯ ย่อมมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการบริหารจัดการทางศิลปวัฒนธรรมไปถึงการชะงักของเศรษฐกิจการค้า การทำงานผลิต อุตสาหกรรมท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร รวมไปถึงการผลิตในภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อประชาชนพลเมืองของประเทศมีความกังวลต่อชีวิต การดำเนินชีวิต ครอบครัว รายได้รายจ่ายและทรัพย์สินต้องดูแลปกป้องตนเอง และสมาชิกในครอบครัว ต้องมีการกักตัวอยู่กับบ้าน หลายคนไม่สามารถมาทำงานหาเลี้ยงชีพแบบปกติได้ ธุรกิจจำนวนมากต้องหยุดกิจการ หรือทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ จนทำให้ขาดรายได้มาจุนเจือครอบครัว ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการเยียวยาผู้ขาดรายได้ในรูปแบบมาตรการ เช่น โครงการคนไทยไม่ทิ้งกัน คนละครึ่ง โดยอาจใช้แนวคิดในความสามารถในการสนับสนุนของสังคมหรือรัฐบาลในการควบคุมพลังงาน ให้พลังงานเกี่ยวพันถึงพัฒนาการทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับกฎของการเพิ่มการกระจายพลังงาน ตามหลักการของเลสลี ไวท์ (Leslie White) ที่ใช้ในทางวัฒนธรรม เป็นกฎพื้นฐานของวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม (Basic Law of Cultural Evolution) ร่วมกับหลักทฤษฎีวิวัฒนาการใหม่ (Neo-evolutionism) หรือวิวัฒนาการสากล (Universal Evolutionism) ก็ยังไม่สามารถแก้ไขการเกิดความเครียดและปัญหาทางสุขภาพจิตในกลุ่มประชาชนในสังคมที่ตามมาได้ทั้งหมดไป พบว่าการศึกษาก่อสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรม การค้าและการลงทุนเกิดผลกระทบค่อนข้างรุนแรง แม้แต่เศรษฐกิจโลกก็กำลังเข้าสู่วิกฤติเศรษฐกิจ ซึ่งมีที่มาจากโควิด-19 เป็นสำคัญ (Poovorawan, 2020)

จากมาตรการการปิดประเทศของแต่ละประเทศ ห้ามการเดินทางเข้าออกต่างประเทศทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าสัมผัสถึงศิลปวัฒนธรรมได้โดยตรง จำเป็นต้องอาศัยการเข้าถึงศิลปวัฒนธรรมโดยทางอ้อม และทางสื่อออนไลน์ ทำให้มีอัตราการเติบโตการเข้าถึงทางอ้อมขึ้นอย่างมากเนื่องจากความต้องการเข้าถึงเนื้อหาทาง

ศิลปวัฒนธรรมที่เพิ่มขึ้น ในสถานการณ์นี้ การกักตัวอยู่ในที่พักอาศัยประชาชนอยู่ในสถานะที่วิตกกังวลและโดดเดี่ยว ตรงตามทฤษฎีเอกภาพทางจิต (Psychic Unity of Mankind) ของบาสเตียน (Bastian) ซึ่งเห็นว่ามนุษย์ทุกคนจะโต้ตอบด้วยวิธีเดียวกันต่อสิ่งเร้าเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้สิ่งที่ตามมาเป็นแบบเดียวกัน ผลกระทบในระยะกลางและระยะยาวของการระบาดใหญ่ต่อแนวทางการบริโภควัฒนธรรมยังไม่สามารถประเมินได้แน่ชัด ผลการศึกษาได้เน้นถึงความสำคัญของการที่ไม่สามารถพิจารณาเพียงด้านอุปทาน (ได้แก่ ศิลปินและคนกลาง) แต่ด้านอุปสงค์เป็นดี (ผู้บริโภค) แม้จะมีโอกาสที่เกิดจากวิกฤต (เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การส่งเสริมชุมชนและการขยายการรวมกลุ่มที่แข็งแกร่งขึ้นผ่านการแปลงเป็นดิจิทัล ฯลฯ) การสนับสนุนทางการเงินและลอจิสติกส์ เป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ และผู้ประกอบการทางศิลปวัฒนธรรมสามารถฟื้นตัวได้ในระยะยาว สิ่งสำคัญต้องการเสนอว่าไม่ควรลดบทบาทของผู้บริโภคในกระบวนการกู้คืนนี้ รูปแบบการจัดหาและการบริโภคศิลปะมีความแตกต่างกัน ผลกระทบในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่ากระบวนการกู้คืนจะแตกต่างกันจากส่วนย่อยหนึ่งไปอีกส่วน ตั้งแต่การเว้นระยะห่างทางสังคมขึ้นพื้นฐานมาตรการเพื่อการประเมินรูปแบบธุรกิจในเชิงลึกต่อไป เพื่อพิจารณาด้านอุปสงค์ในกระบวนการกู้คืน ได้มีการเสนอแนวทางการวิจัยที่มุ่งเน้นผู้บริโภค 4 ประการได้แก่ (1) เพื่อให้เป็นระบบมากขึ้นและข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับรูปแบบการบริโภคทางวัฒนธรรม (2) เพื่อประเมินคุณค่าเชิงสุนทรียรส (Hedonic value) ได้ดีขึ้นในการบริโภคศิลปะดิจิทัล (3) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อสถาบันวัฒนธรรม และ(4) เพื่อส่งเสริมความผาสุกของแต่ละบุคคล เป็นกุญแจสำคัญในการได้รับประโยชน์จากศิลปะและวัฒนธรรม (Radermecker, 2021) แต่ละภาคส่วนควรได้รับการตรวจสอบเพิ่มเติม เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการด้านศิลปวัฒนธรรมฟื้นตัวจากวิกฤตที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และเพื่อบรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวจึงควรพิจารณาความสำคัญของการสร้างและเสริมพันธมิตรกับพันธมิตรภายนอก เช่น โรงเรียน สถานศึกษา วิทยาลัย มหาวิทยาลัย นักวิทยาศาสตร์ นักคอมพิวเตอร์ องค์กรภาคการศึกษา รัฐบาลและสวัสดิการสาธารณะให้ได้รับการแนะนำความรู้ที่ถูกต้องมากขึ้นเกี่ยวกับรูปแบบการบริโภคในแต่ละส่วนสาขาย่อยของศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ นาฏศิลป์ ศิลปะการแสดง ดนตรีคีตศิลป์ ทัศนศิลป์ อุตสาหกรรมวัฒนธรรม ตลาดศิลปะ ฯลฯ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการคาดการณ์ความต้องการของผู้คนประชาชนให้มีความคาดหวังที่ดีในยามวิกฤต อาจมองภาพรวมถึงพฤติกรรมในอนาคตด้วยเพื่อมีมาตรการตรวจหาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นของรูปแบบการบริโภคทางเลือกและเพื่อช่วยให้สถาบันศิลปวัฒนธรรมและอุตสาหกรรม

หลีกเลี่ยงการตัดสินใจที่ไม่เหมาะสมต่อกระบวนการกู้คืนสู่สภาพที่มั่นคงอย่างยั่งยืน การสอบถามความคิดเห็นโดยการจัดทำแบบสำรวจของผู้บริโภคศิลปวัฒนธรรม ควรดำเนินการพิจารณาในระดับบุคคลสำหรับการกำกับดูแลกิจการส่วนตัวและกลยุทธ์ทางธุรกิจ สิ่งสำคัญที่สุดคือในระดับชาติสำหรับนโยบายการอนุรักษ์ พัฒนา สืบสาน และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยสู่นานาชาติด้วย

จากผลการศึกษาของ Agostino, D., Arnaboldi, M., and Lampis, A. (2020). เรื่องการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ของรัฐในประเทศอิตาลีโดยดูผลลัพธ์จากการตรวจสอบปฏิกิริยาของผู้ชมต่อการปิดการเข้าเยี่ยมชมสถานที่จริงเนื่องจากสาเหตุการระบาดอย่างรุนแรงของโควิด-19 มีการปรับเปลี่ยนโดยใช้กิจกรรมออนไลน์บนโซเชียลมีเดียแทน การศึกษาได้สำรวจประเภทและปริมาณของเนื้อหาที่เผยแพร่โดยพิพิธภัณฑ์บนหน้าเว็บไซต์โซเชียลมีเดียตลอดจนระดับการมีส่วนร่วมทางออนไลน์ที่เกิดจากกิจกรรมของทางพิพิธภัณฑ์ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมรดกวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวประเทศอิตาลี การศึกษานี้ได้สำรวจพิพิธภัณฑ์ของรัฐที่ใหญ่ที่สุดจำนวน 100 แห่งของอิตาลี พบว่า ในช่วงหลายสัปดาห์ของการปิดเมือง ความริเริ่มด้านวัฒนธรรมของประชาชนไม่ได้หยุดลงแต่ในทางกลับกัน มีเนื้อหาและความคิดริเริ่มทางวัฒนธรรมออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วผ่านโซเชียลมีเดีย โดยพิพิธภัณฑ์มีการเพิ่มกิจกรรมออนไลน์เป็นสองเท่า หลัฐานออนไลน์นี้ได้กระตุ้นให้เกิดการไตร่ตรองเพิ่มเติมเกี่ยวกับทิศทางในอนาคตของแนวทางที่เปิดใช้งานดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อความยืดหยุ่นในระหว่างมาตรการปิดประเทศ หรือปิดเมือง (Lock Down)

การบริโภคศิลปะในยามที่เศรษฐกิจตกต่ำตรงกันข้ามกับความเชื่อทั่วไป วิฤตการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจอาจเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์ในบางประการ ในช่วงการระบาดใหญ่ของไวรัสโควิด-19 ประจำปี 2020 ในประเทศอินโดนีเซีย มีรายงานความสามารถของนักศึกษาในด้านวิชาการและออนไลน์ในหลักสูตร Elementary Arts Learning ที่ปรากฏจากการบรรยายในชั้นเรียนในช่วงการระบาดใหญ่ของ Covid-19 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2020 โดยพบว่าผลการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ที่ดีแสดงข้อมูลสูงสุด และมีผลการดำเนินการประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ของ RPS การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในหัวข้อการศึกษาวิจัยในนักเรียนระดับประถมศึกษาของครูครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า โรคโควิด-19 ที่เข้าสู่ประเทศอินโดนีเซียมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับของมหาวิทยาลัยมุฮัมมัดยาลัง แสดงถึงความสำคัญของการบริหารด้านศิลปวัฒนธรรมการศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย โดยเฉพาะ

ในโครงการศึกษาครูระดับประถมศึกษา คณะฝึกอบรมครูด้านการศึกษา ที่มหาวิทยาลัย มุฮัมหมัดมาลิ่ง อ้างถึงหนังสือเวียนหมายเลข 2 ประจำปี 2563 ว่าด้วยการมาตรการ ป้องกันและจัดการกับโรคโควิด-19 ในกระทรวงศึกษาธิการและหนังสือเวียน ฉบับที่ 3 ประจำปี 2563 ว่าด้วยการป้องกันโควิด-19 ของหน่วยงานการศึกษา ขั้นตอนการสอนและ การเรียนรู้ที่บ้านสามารถใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Edmodo, Google classroom เป็นสื่อกลางในการสอนและการเรียนรู้ WA และสื่อ Zoom การมีวิดีโอบนสื่อ Youtube เพื่อการศึกษาเรื่อง Elementary Arts Learning and Culture ยังสามารถใช้เป็นกระบวนการ ในการลงลึกถึงเนื้อหาและแนวทางสู่รูปแบบการเรียนรู้ การสอนด้วยใจ การสอนด้วยความ เห็นอกเห็นใจ การสอนด้วยการสื่อสาร และคุณภาพเชิงบวก เช่น การแก้ปัญหา และหรือประเมินเพื่อเป็นแรงดึงดูดเพิ่มเติมให้นักศึกษามีแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Restian, 2020)

การบริหารจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมยุคชีวิตวิถีใหม่ และนวัตกรรมการบริหารจัดการทางศิลปวัฒนธรรมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวง วัฒนธรรม กรมศิลปากร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ ได้ดำเนินการตามมาตรการโดยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เว้นระยะห่าง จัดรูปแบบ การเรียนการสอน การใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ อย่างมีมาตรการเข้มข้น การเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม การแสดงต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ทุกรูปแบบ ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบ โดยรวมต่อประชาชนผู้บริโภคศิลปะและวัฒนธรรม ศิลปินผู้สร้างสรรค์งานศิลปะในยามที่ เกิดโรคติดต่อร้ายแรงระบาด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ สืบสาน ส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรม ปัญหาในการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรม พัฒนาการนำเสนอ ตามความต้องการของผู้บริโภคศิลปวัฒนธรรมในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ นโยบายเพื่อวาง แนวทางการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ที่มุ่งเน้นต่อ ผู้มีส่วนร่วมในศิลปวัฒนธรรมในทุกมิติในยุคการใช้ชีวิตในสังคมแบบ New normal

รายการอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2564). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

มาตรการสาธารณสุขและปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง.

[ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2564 เข้าถึงจาก

<https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>

- กรมศิลปากร. (2544). **วัฒนธรรม อารยธรรม ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2550). **การจัดการความรู้ในองค์การและกรณีศึกษา**. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ ก๊อปปี้.
- จิระพงศ์ เรืองกุล. (2557). ชุมชนนักปฏิบัติ แนวทางการจัดการความรู้เพื่อสร้างความรู้ได้เปรียบในการแข่งขัน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**. 7, 1: 16-27.
- ชดช้อย วัฒนะ. (2561). **การจัดการความรู้ด้วยการถอดบทเรียนในกระประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้. “พื้นที่ความคิดสร้างสรรค์” ภาควิชาการจัดการสุขภาพเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ เขตสุขภาพที่ 6**. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556). **การสืบทอดทางวัฒนธรรม (cultural inheritance) ที่ประสบความสำเร็จ**. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564, เข้าถึงจาก <http://nattawats.blogspot.com/2013/04/cultural-inheritance.html>
- ทองคำ ดวงจันทร์เพชรและ พระเดชขจร ขนติธโร. (2564). **Journal of Modern Learning Development**, 6, 2: 44 - 58.
- ปรีดา พูลสิน. (2554). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
- ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. (2565). **สถานการณ์ COVID-19 ในประเทศไทย**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2565. เข้าถึงจาก <https://www.moicovid.com/11/02/2022/uncategorized/6515/>
- สรเกียรติ กุลเจริญ. (2558). **การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น: ศึกษากรณีงานประเพณีสงกรานต์พระประแดงอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**. ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- Agostino, D., Arnaboldi, M., and Lampis, A. (2020). “Italian state museums during the COVID-19 crisis: from onsite closure to online openness”. **Museum Management and Curatorship**, 35, 4: 362-372.

- Cerquetti, M. (2016). **More is better! Current issues and challenges for museum audience development: a literature review.** *Journal of cultural management and policy*. [Online]. Retrieved 28 Mar 2021. from http://www.encatc.org/media/1989-encatc_journal_vol6_issue1.pdf#page=73
- Laurier Inspiring Lives. (n.d.). **How can Geography help us understand the COVID-19 pandemic?** [Online]. Retrieved 10 January 2022. from <https://www.wlu.ca/continuing-education/lall/assets/lectures/how-geography-can-help-us-understand-covid-19.html>
- Oswald, K. (2017). **Regional differences, but a common vision.** Goethe-Institut's International Forum on Cultural Management and Cultural Policy 2016 : Arts Management Network : The Network for Arts Administrators and Experts in the Creative Industries. [Online]. Retrieved 10 January 2022. From <http://artsmanagement.net/index.php?module=News&func=display&sid=1786>
- Paquette, J. (2016). **Cultural policy, work and identity 1st ed.** London: Routledge.
- Poovorawan, Y. (2020). **The impact of the COVID-19 outbreaks.** [Online]. Retrieved 10 January 2022. From <https://learningcovid.ku.ac.th/course/?c=7&l=2>
- Radermecker, Anne-Sophie V. (2021). **Art and culture in the COVID-19 era: for a consumer-oriented approach.** [Online]. Retrieved 10 January 2022. from <https://link.springer.com/article/10.1007/s43546-020-00003-y>
- Restian, A. (2020). "Freedom of learning in the elementary arts and culture subject the character-based covid-19 pandemic". **Journal for the Interdisciplinary Art and Education.** [Online]. Retrieved 10 January 2022. From <https://doi.org/10.29228/jiae.5>

- Rich, J. and Shekova, E. (2016). “Arts Management in the US and Russia”
Pedagogical Aspects. **European Scientific Journal**, [Online].
Retrieved 10 January 2022. From
<http://eujournal.org/index.php/esj/article/download/7398/7126>
- Smith, Z. (2017). “Public Art in Municipal Administration”. **The Journal of Arts Management, Law, and Society**, 47, 1: 77-81.
- Takeuchi, Hirotaka and Ikujiro Noanka. (2004). **Hitotsubashi on Knowledge Management**. Singapore: John Wiley and Sons.
- Turban, et al. 2004. **Information Technology for Management: Transforming Organizations in the Digital Economy**. 4th ed.
New Jersey: John Wiley & Sons.